

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการใช้ความรุนแรงในนักเรียนมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ความรุนแรงและความคิดเห็นต่อการใช้ความรุนแรงในนักเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอสาระที่เป็นทฤษฎีหลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรียงลำดับดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง
2. แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง

ความหมายของความรุนแรง

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของความรุนแรงว่าหนักไป หรือแรงไป

องค์การอนามัยโลก (WHO 2002) ได้ให้ความหมายว่า การใช้กำลังหรืออำนาจทางกายอย่างจงใจ เพื่อข่มขู่คุกคาม ต่อดนตนเอง หรือผู้อื่น หรือกลุ่ม หรือชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดผลที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บ การตาย การทำร้ายจิตใจ การกีดกันและขัดขวางการพัฒนาการ

เรย์โซ และ รอท (Reiso & Roth 1993) ให้ความหมายว่า พฤติกรรมซึ่งบุคคลกระทำต่อบุคคล โดยตั้งใจหรือเจตนาที่จะคุกคามขู่เข็ญ หรือทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (2542) ให้ความหมายว่าการกระทำใด ๆ ที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ โดยการบังคับ ขู่เข็ญ ทุบตี คุกคาม กีดกันเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะและในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นผลหรืออาจเป็นผลทำให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจแก่ผู้ถูกกระทำ

กฤตยา อาชวนิจกุล (2539) ให้ความหมายว่า การใช้วาจา หรือกำลังทางร่างกาย หรืออาวุธในการทำร้ายผู้อื่น และเป็นการกระทำที่ออกนอกกริยา นอกรอยของวิถีปฏิบัติทั่วไป

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2540) ให้ความหมายว่า การกระทำที่มีหรือสื่อว่ามีเจตนาที่ ทำร้ายผู้อื่นได้รับบาดเจ็บการบาดเจ็บนี้อาจเนื่องมาจากการทำร้ายร่างกายหรือทางเพศและ บาดแผลมีตั้งแต่เล็กน้อยไปจนรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต

ความรุนแรงในทางสังคมวิทยา หมายถึง การทำความบาดเจ็บทางกาย บนร่างกาย มนุษย์หรือทรัพย์สินของมนุษย์ โดยการใช้กำลัง ซึ่งอาจเป็นการใช้ร่างกายหรืออาวุธที่สามารถ ใช้ กำลัง ส่วนใหญ่ถูกกำหนดอยู่ในการกระทำทางสังคม เช่นการใช้กำลังระหว่างสามีและภรรยาหรือ การใช้กำลังระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก (ไพรัตน์ พุกษชาติคุณากร, 2524)

อาจสรุปได้ว่า พฤติกรรมความรุนแรง หมายถึง การกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิ ส่วนบุคคล ทั้งทางร่างกาย วาจา และจิตใจ ต่อดตนเอง ผู้อื่น กลุ่มคน หรือชุมชน อย่างจงใจ โดย การบังคับ ชูเชิญ ทำร้าย ทุบตี คุกคาม กีดกันเสรีภาพ ทั้งในที่สาธารณะและในการดำเนินชีวิต ส่วนตัว ซึ่งเป็นผลหรืออาจเป็นผลให้เกิดการบาดเจ็บ การตาย ความทุกข์ทรมาน ทั้งทางร่างกาย และจิตใจแก่ผู้ถูกระทำ

ลักษณะพฤติกรรมความรุนแรง

สามารถแบ่งลักษณะพฤติกรรมความรุนแรง ดังนี้ คือ (บุญเสริม หุตะแพทย์, 2545)

1. พฤติกรรมความรุนแรงต่อร่างกาย หมายถึง การใช้กำลัง และหรืออุปกรณ์ใด ๆ เป็น อาวุธ มีผลทำให้ผู้ถูกระทำได้รับบาดเจ็บต่อร่างกายเล็กน้อย บาดเจ็บสาหัส ทั้งที่มีร่องรอยและไม่มี หรือถึงแก่ชีวิต เช่น การตบ ตี เตะ ต่อย บีบคอ ผลัก ขว้างปา ทิ่มแทง การล่ามโซ่ กักขัง การจี้ ด้วยบุหรี่หรือของร้อน การกรอกด้วยยาพิษ เป็นต้น

2. พฤติกรรมความรุนแรงต่อจิตใจ หมายถึง การกระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ ที่มี ผลทำให้ผู้ถูกระทำหรือผู้รับผลเสียใจ ปวดร้าว กระแทบกระเทือนใจ หวาดกลัว หวาดระแวง กังวล ไม่สบายใจ ขาดความเชื่อมั่นและนับถือตนเอง และหรือเสียสิทธิและเสรีภาพ เช่น การพูดจาหยาบคาย ตวาด ตะคอก คุกคาม ด่าทอ เหยียดหยาม การมีนิตติ้งไม่พูดจาด้วยการปล่อย ปล่อยละเลย ทอดทิ้ง ปฏิเสธสิทธิที่ควรได้ จำกัดเสรีภาพและความเป็นอิสระในการเลือกเป็น

3. พฤติกรรมความรุนแรงทางเพศ หมายถึง การกระทำในลักษณะฉวนลามคุกคามทาง เพศหรือละเมิดสิทธิทางเพศ เช่น การใช้กิริยาวาจาแหะโลม มีเจตนาไปในทางชู้สาว การเกี้ยว พาราสี การใช้สายตาโลมเลีย มีเจตนาไปในทางชู้สาว การชักชวนให้มีเพศสัมพันธ์โดยการข่มขู่ เป็น ต้น การทำอนาจาร ข่มขืนกระทำชำเรา และการทำร้ายทางเพศ

4. พฤติกรรมความรุนแรงทางสังคม หมายถึง การปล่อยปละละเลย ทอดทิ้ง ไม่ให้ความสำคัญ ไม่สนใจ ขัดขวางความก้าวหน้า ขัดขวางการติดต่อ พบปะกับผู้อื่น เช่น เพื่อน ญาติ พี่น้อง บิดามารดา หรือบุตร เป็นต้น

5. พฤติกรรมความรุนแรงทางเศรษฐกิจ หมายถึง การควบคุมทรัพย์สิน การจำกัดค่าใช้จ่าย ทำให้ผู้ถูกกระทำดำเนินชีวิตด้วยความยากลำบาก ขาดปัจจัยการยังชีพ

สำหรับระดับของความรุนแรง แบ่งตามลักษณะพฤติกรรมความรุนแรงได้ 4 ระดับ คือ (สำหรับ จิตตินันท์, 2541)

1. ชนิดที่ไม่รุนแรงมาก เป็นระดับที่เหตุการณ์ไม่ใหญ่โตและไม่มีอันตรายมาก เป็นอยู่ไม่นาน ทั้งต่อร่างกาย จิตใจ หรือทางเพศ ได้แก่ ทางกาย มีบาดแผลอยู่ในเนื้อเยื่อหรือเฉพาะที่ผิว เป็นรอยขีดข่วน ฟกช้ำเล็กน้อย แผลไฟไหม้เล็กน้อยทางจิตใจ เช่น ใช้คำพูดระคายหูเป็นครั้งคราว ลบหลู่ ทำให้บรรยากาศสับสน ทางเพศ เช่น การสัมผัสที่ไม่ถูกต้องการเชิญชวน และหรือการอวดอวัยวะเพศทางสังคม เช่น การทอดทิ้งไม่แสดงความรักเป็นครั้งคราว

2. ชนิดที่รุนแรงปานกลาง เป็นระดับที่รุนแรงขึ้นแต่ยังไม่เป็นการคุกคามถึงชีวิตหรือมีแนวโน้มที่จะมีผลไปนาน ได้แก่ ทางกาย เช่น บาดแผลตื้น แต่กว้างมาก หรือรุนแรงและถึงขั้นได้ผิวหนังเขียวช้ำ เป็นรอยกว้าง หรือมีรอยปูดแดง ซอกซำมาก รอยนูนแดงใหญ่มีเลือดคั่งเป็นก้อนเล็กๆ ฝอยเล็กน้อย ทางจิตใจ เช่น ใช้คำพูดบาดใจ และทำให้ได้อายทำทำรังเกียจเป็นครั้งคราว ทางเพศ เช่น เล้าโลม สำเร็จความใคร่ ใช้นิ้วมือสอดใส่อวัยวะเพศ ทางสังคมเช่น การทอดทิ้งไม่ให้ความรักความอบอุ่นบ่อย ๆ

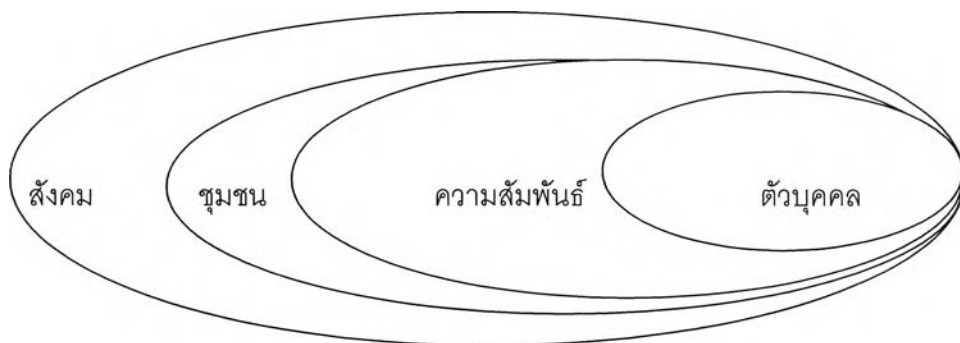
3. ชนิดรุนแรงมาก เป็นการกระทำอย่างต่อเนื่อง หรือมีอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจอย่างรุนแรง ได้แก่ ทางกาย เป็นบาดแผลยาวและลึก กระดูกหัก เลือดออกในสมอง แผลไฟไหม้และลึกถึงอวัยวะภายใน ทางจิตใจ เช่น ถูกรังเกียจบ่อย ๆ ปล่อยปละละเลย ทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง หรือกักขัง ทางสังคม เช่น ขัดขวางการติดต่อ พบปะกับผู้อื่น

4. ระดับรุนแรงที่สุด เป็นอันตรายที่เป็นอยู่ยาวนาน มีความรุนแรงมาก มีผลคุกคามถึงชีวิต

สาเหตุของความรุนแรง

ความรุนแรงเป็นปรากฏการณ์ที่มีความซับซ้อนเป็นอย่างมาก และมีรากฐานมาจากองค์ประกอบหลายอย่างรวมกัน เช่น ชีววิทยา สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง ดังนั้นสาเหตุของความรุนแรง จึงเกิดจากผลการผสมผสานกันระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยร่วมทางสังคม ซึ่งแสดงในภาพประกอบ (WHO, 2002)

แผนภาพที่ 2 – 1 รูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรุนแรง

ที่มา : World Health Organization, 2542.

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและการกระทำที่รุนแรง (Social Learning And The Violence Theories)

การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งที่มีบทบาทต่อการผลักดันให้เกิดพฤติกรรมขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้ เป็นสิ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของมนุษย์ทั้งหมด ดังนั้นการได้พบกับประสบการณ์ที่รุนแรง (Violence) เช่น การใช้กำลังทำร้ายจากภาพยนตร์ โทรทัศน์ เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์หรือสิ่งแวดลอมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน จะเป็นผลแห่งการชักนำไปสู่การแสดงความก้าวร้าวได้ง่าย

แบนดูรา (Bandura,1977) กล่าวว่า การที่มนุษย์มีวิถีหรือแนวทางปฏิบัติหรือพฤติกรรมทางสังคมในรูปแบบต่างๆ ไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาตามธรรมชาติ แต่มนุษย์ต้องมีการเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ขึ้นด้วยตนเอง

การเรียนรู้ของมนุษย์ เกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง หมายถึง การที่มนุษย์นั้นได้มีโอกาสประสบกับเหตุการณ์ที่นำไปสู่การกระทำนั้น ในฐานะของผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำด้วยตนเอง ซึ่งในชีวิตจริงของมนุษย์สัดส่วนในการเรียนรู้โดยตรงมีอยู่ไม่มากนัก

2. การเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) หรือการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ (Learning by Imitation) หรือการเรียนรู้ผ่านรูปแบบ (Learning Through Modeling) หมายถึง การที่มนุษย์ได้พบเห็นเหตุการณ์ทางการกระทำนั้น หรือการกระทำนั้นจากบุคคลอื่น ซึ่งเรียกว่า ตัวแบบ (Model) โดยมีแนวคิดเบื้องต้นว่ามนุษย์จะมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเขาอยู่เสมอ ซึ่งทั้งตัวมนุษย์เองและสภาพแวดล้อมต่างมีอิทธิพลต่อกัน และมีความสำคัญไม่ยิ่ง

หย่อนไปกว่ากัน ดังนั้นการเรียนรู้จากการสังเกต จึงเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากผลทางการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมนั่นเอง

แบนดูรา (Bandura, 1977) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์ว่ามีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนของการสังเกตเห็น (Attentional Process) เป็นเงื่อนไขจำเป็นประการแรกในการเรียนรู้ที่มนุษย์จะต้องมีโอกาสได้พบเห็น ได้สังเกต หรือได้รับสัมผัสกับตัวแบบนั้นเสียก่อน เนื่องจากการรับรู้ของมนุษย์มีขอบเขตจำกัด ตัวแบบที่จะเร้าให้สังเกตเห็นนั้นต้องเป็นตัวแบบที่มีความน่าสนใจและโดดเด่นพอสมควร อย่างไรก็ตามมนุษย์จะต้องเอาใจใส่ (Attention) รับรู้การกระทำของตัวแบบนั้นด้วย

2. ขั้นตอนของการจดจำ (Retention Process) เมื่อสังเกตเห็น และใส่ใจแล้วจะต้องมีการจดจำ ซึ่งเป็นการเก็บรูปแบบของการกระทำจากตัวแบบไว้ โดยมีการลงรหัสเก็บไว้ในรูปของสัญลักษณ์ภาพ (Visual) หรือตัวภาษา (Verbal) อย่างเป็นทางการและเมื่อเผชิญกับสถานการณ์จริงก็จะสามารถสร้างพฤติกรรมขึ้นมาใหม่ (Reproduce) ตามแบบอย่างที่เคยเห็นมาจากต้นแบบ

3. ขั้นตอนของแรงจูงใจหรือการเสริมแรง (Motivational Process or Reinforcement Process) การแสดงพฤติกรรมเลียนแบบตามตัวแบบออกมาให้ปรากฏต้องอาศัยแรงจูงใจ พฤติกรรมที่จะได้รับการเสริมแรงในทางบวกหรือรางวัล (Reward) จะเป็นสิ่งล่อใจให้แสดงพฤติกรรมนั้นออกมาจนกลายเป็นแบบแผนพฤติกรรมใหม่ประจำตัว ดังนั้นเมื่อจำเป็นต้องเผชิญหน้ากับสิ่งเร้า โอกาสที่พฤติกรรมใหม่จะถูกแสดงออกมา (Probability) ก็จะมีสูงกว่าพฤติกรรมอื่นๆ แต่ถ้าเป็นพฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงในทางลบ (Punishment) ก็จะกลายเป็นตัวขัดขวางที่จะไม่ให้มนุษย์เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมนั้นออกมาหรือมีโอกาสที่จะเลียนแบบน้อยลง (ปณิตา นิตยาพร, 2543 : 14)

เบอร์โควิทซ์ (Berkowitz, 1993) กล่าวว่าความก้าวร้าวสามารถจะชักนำบุคคลที่มีความประพฤติปฏิบัติแบบรุนแรงมากกว่าที่จะช่วยระบายความรู้สึกก้าวร้าวที่บุคคลผู้นั้นมีอยู่และโดยข้อเท็จจริงแล้วการแสดงออกแบบรุนแรงก้าวร้าวที่เห็นจากสื่อต่าง ๆ จะสามารถกระตุ้นให้ประพฤติปฏิบัติก้าวร้าวตามอย่างได้ทั้งนั้นไม่ว่าจะเป็นคนปกติหรือคนที่มีปัญหาทางอารมณ์เพียงแต่ว่าคนปกติธรรมดาจะแสดงออกเช่นนั้น เมื่อมีเหตุการณ์ที่เหมาะสมหรือเมื่อมีเงื่อนไขที่เหมาะสม นอกจากนี้การได้เห็นความก้าวร้าวรุนแรงจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกในทางรุนแรง มุ่งร้ายเพิ่มขึ้น ไม่ใช่ลดลง คนดูที่มีปัญหาทางอารมณ์อยู่แล้ว หรือที่กำลังโกรธแค้นอยู่แล้ว เมื่อมาดูหรือเห็นข้อมูลจากสื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้นก็จะยิ่งเพิ่มความโน้มเอียงที่จะรู้สึกอยากไปโจมตีต่อสู้กับคนที่

เคยทำให้หงุดหงิดทั้งนี้การเรียนรู้ส่วนใหญ่ จะมีความคิดเห็นว่าการก้าวร้าวเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ รวมทั้งการเรียนรู้ที่จะรัก เกลียด หรืออิจฉาริษยา

ดอลลาร์ด มิลเลอร์ (Dollard Miller, 1939) ซึ่งเห็นว่าพฤติกรรมความรุนแรงมักจะเกิด ต่อเนื่องจากความคับข้องใจ มักจะหาทางออกด้วยการแสดงความก้าวร้าวด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งอยู่เสมอ

ลักษณะหนึ่งที่ได้จากการกระทำที่รุนแรง ซึ่งสามารถแสดงออกในเชิงพฤติกรรมเชิง ก้าวร้าว สามารถแยกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. ความรุนแรงที่มีต่อสิ่งเร้าภายนอก ส่วนใหญ่จะแสดงออกมาในรูปแบบของการ ทำร้ายผู้อื่นหรือสิ่งของ ซึ่งอาจแสดงตั้งแต่การชกข้างฝา ทำลายของไปจนกระทั่งการปล้นฆ่า เป็นต้น โดยเฉพาะในเรื่องของความก้าวร้าวรุนแรง

นักจิตวิทยาพบว่าพฤติกรรมเช่นนี้จะมีในเพศชายมากกว่าเพศหญิงถึงเจ็ดเท่าตัว และส่วนใหญ่ จากการศึกษานักศึกษา ผู้ที่เรียกว่าฆาตกร มักปรากฏว่าบุคคลเหล่านี้มิได้มีลักษณะโหดร้าย ตรงกันข้ามบุคคลที่สามารถทำความผิดชนิดที่รุนแรงที่สุดนี้ คือคนปกติธรรมดา ที่ออกจะมีท่าทาง เรียบร้อย

2. ความรุนแรงที่มีต่อตนเอง จัดเป็นความก้าวร้าวอีกประเภทหนึ่งที่เป้าหมายของการ กระทำคือตนเอง สามารถแบ่งได้หลายระดับ คือตั้งแต่ไม่รุนแรง เช่นชอบทำร้ายตนเอง ของพวก Masochism ที่พยายามลงโทษตัวเองอยู่ตลอดเวลา หรือมีความสุขที่ตนเองทุกข์ทรมานจนถึงขั้น รุนแรง ได้แก่ ฆ่าตัวตาย (Suicide)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม (PRECEDE Framework)

PRECEDE Framework หรือ Precede Model หรือกรอบแนวความคิดในการวิเคราะห์ พฤติกรรมสุขภาพแบบสหปัจจัย (Multiple Causality Assumption) มีสมมติฐานว่าพฤติกรรม สุขภาพของบุคคลมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายปัจจัยและการดำเนินงานเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ต้องวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมเสียก่อน โดยอาศัยกระบวนการและวิธีการต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อการ วางแผนและกำหนดกลวิธีในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ คำว่า PRECEDE ย่อมาจาก Predisposing, Reinforcing and Enabling Causes in Educational Diagnosis and Evaluation ซึ่งหมายถึง กระบวนการใช้ปัจจัยหลักหรือปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและ ปัจจัยเสริมในการวินิจฉัยและประเมินผลการดำเนินงานสุขภาพศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

พัฒนาการของ PRECEDE Framework

PRECEDE Framework ได้รับการพัฒนาขึ้นมาจาก ลอเรน กรีน (Lawrence W. Green) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้ในการวินิจฉัย และประเมินผลโครงการสุขภาพศึกษา และโครงการส่งเสริมสุขภาพอื่น ๆ

การใช้ PRECEDE Framework เป็นกระบวนการวิเคราะห์ดำเนินงานในลักษณะของการเริ่มต้นจากเป้าหมายหรือสภาพการณ์ของปัญหาสุขภาพที่เป็นอยู่หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นพิจารณาย้อนกลับไปยังสาเหตุว่าเป็นเพราะอะไร ทำไมหรือมีสาเหตุมาจากอะไร กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่วิเคราะห์ย้อนกลับว่า สิ่งที่เป็นอยู่นั้นได้มีองค์ประกอบหรือปัจจัยนำอะไรบ้างที่ทำให้เกิดผลลัพธ์หรือสภาพดังปรากฏ แล้วจึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการวางแผนเพื่อดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมให้ถูกต้องต่อไป

ขั้นตอนของกระบวนการ (PRECEDE Framework)

ดังที่กล่าวข้างต้น การดำเนินการตามกระบวนการของ PRECEDE Framework นับเป็นการเริ่มจากผล (Output) ได้แก่ สภาพะสุขภาพย้อนกลับไปที่เหตุ (Input) ได้แก่ ปัจจัยหรือสาเหตุของปัญหาสุขภาพ (ดังรูป)

แผนภาพที่ 2 – 2 ขั้นตอนของกระบวนการ (PRECEDE Framework)

ผล/ปลายเหตุ

ต้นเหตุ/สิ่งนำไปสู่

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพได้แก่

1. ปัจจัยนำ (Predisposing Factors) ได้แก่ ความรู้ เจตคติ ค่านิยม ความคิดเห็นของบุคคล
2. ปัจจัยเอื้อ (Enabling Factor) ได้แก่ ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวนักเรียนและส่งผลให้นักเรียนเกิดพฤติกรรม กฎระเบียบของโรงเรียนหรือกฎหมายของสังคม การบริหารจัดการโรงเรียน เป็นต้น

3. ปัจจัยส่งเสริม (Reinforcing Factor) ได้แก่ อิทธิพลกลุ่ม ความต้องการการยอมรับในกลุ่มเพื่อน การถ่ายทอดค่านิยม สมาชิกในครอบครัว กลุ่ม เพื่อนฝูง ผู้ที่เคารพนับถือ บุคคลเหล่านี้ได้แสดงท่าทีให้การยอมรับ ช่วยเหลือ หรือขัดขวางปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นผลให้เกิดเป็นพลังเสริมหรือต้านพฤติกรรม ปัจจัยส่งเสริมนอกจากจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมสุขภาพแล้ว ยังมีผลไปสู่ปัจจัยนำอีกด้วย

ปัญหาการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมีผลกระทบโดยตรงกับสุขภาพของนักเรียนเองและบุคคลต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่ว่าจะเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับร่างกายหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นกับจิตใจอันส่งผลก่อให้เกิดการบาดเจ็บ ทุพพลภาพ และเสียชีวิตก่อนวัย อันควรได้ ดังนั้นการศึกษาปัญหาเรื่องการใช้ความรุนแรงในนักเรียนโดยอาศัยกรอบแนวคิดปัจจัยที่มีผลกับพฤติกรรม (PRECEDE Framework) จึงมีประโยชน์ในการใช้วางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านพฤติกรรมที่มีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของนักเรียนให้ถูกต้องต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรง

อัญชลี กิจจานุวัฒน์ (2528) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “สาเหตุของปัญหาและแนวทางการป้องกันการก่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนในการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของกรมพลศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาและแนวทางการป้องกันปัญหาการก่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนในการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของกรมพลศึกษากลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 3 กลุ่ม ทำการสุ่มแบบเจาะจง คือกลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้รับผิดชอบการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของสถานศึกษาและกลุ่มเจ้าหน้าที่จัดการดำเนินการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของกรมพลศึกษาจำนวน 180 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า 1) สาเหตุของปัญหาการก่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนในการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนกรมพลศึกษา กลุ่มโรงเรียน กลุ่มผู้รับผิดชอบการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของสถานศึกษา และกลุ่มเจ้าหน้าที่จัดดำเนินการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของกรมพลศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาการทะเลาะวิวาทในระดับสำคัญมากที่สุด ได้แก่นักเรียนที่ไปดูการแข่งขัน เขียร์กีฬาในลักษณะยั่วยุ ก้าวร้าว ทำทายเป็นให้เกิดการทะเลาะวิวาทขึ้นที่เป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ นักกีฬาและนักเรียนที่ไปดูการแข่งขัน อยู่ในวัยคะนองพร้อมที่จะก่อการทะเลาะวิวาท และนักเรียนที่ไปดูการแข่งขันไม่เข้าใจกติกา ไม่พอใจในการเล่นหรือผลการแข่งขันหรือมีเรื่องขัดแย้งกันอยู่ก่อน อีกทั้ง ครูอาจารย์ผู้ควบคุมดูแลนักเรียนที่ไปดูการแข่งขัน ไม่ห้ามปรามเมื่อนักเรียนของตนเขียร์กีฬาในลักษณะยั่วยุ ก้าวร้าว ทำทายเป็นและไม่อยู่ควบคุมดูแลจนนักเรียน

ของตนเดินทางกลับอย่างเรียบร้อย จัดเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อยในการแข่งขันไม่เพียงพอ ไม่จัดตำรวจช่วยควบคุม ไม่จัดที่ดูกีฬาแยกเป็นสัดส่วนของแต่ละสถานศึกษา และบุคคลอื่น ไม่มีเขตกันระหว่างที่นั่งดูกับสนาม ทางเข้า – ออกสนาม แข่งขันของคู่แข่งแยกจากกัน 2) แนวทางป้องกันปัญหานักเรียนก่อการทะเลาะวิวาทในการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของกรมพลศึกษา กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้รับผิดชอบการแข่งขันกีฬานักเรียนระหว่างโรงเรียนของสถานศึกษา และกลุ่มเจ้าหน้าที่จัดดำเนินการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของกรมพลศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันปัญหาอยู่ในระดับมากได้แก่ ควรจัดชี้แจงให้ครูอาจารย์และนักเรียนทุกคนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง ของการกีฬาและการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน ให้ความรู้เกี่ยวกับกติกาการแข่งขัน ปลุกฝังการเป็นผู้เล่นและผู้ดูที่ดีแก่นักเรียนกำหนดโทษอย่างรุนแรงแก่นักเรียนที่ก่อการทะเลาะวิวาท โดยแจ้งให้รู้ทั่วกัน ผู้รับผิดชอบการแข่งขันกีฬาของสถานศึกษาควรเป็นครู อาจารย์ในสถานศึกษานั้น อบรมนักกีฬาและนักเรียนที่ไปดูการแข่งขันทุกครั้ง จัดรถรับส่งมีการตรวจค้นสิ่งที่ใช้เป็นอาวุธและจัดครู อาจารย์ อยู่ควบคุมดูแลจนนักเรียนของตนเดินทางกลับจนหมด ฝ่ายดำเนินการแข่งขันควรปฏิบัติตามระเบียบการเข้าร่วมอย่างเคร่งครัด ประสานกับผู้รับผิดชอบการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของสถานศึกษา พิจารณาโทษอย่างเด็ดขาดต่อสถานศึกษาและนักเรียนที่เจตนากระทำผิดระเบียบการแข่งขันหรือก่อการทะเลาะวิวาทขึ้นจัดกรรมการผู้ตัดสินที่มีความพร้อม จัดสารวัตรนักเรียนควบคุมดูแลและความสงบเรียบร้อยในการแข่งขัน ตรวจค้นสิ่งที่ใช้เป็นอาวุธ จัดที่ดูให้เป็นสัดส่วน มีเขตกันสนาม ทางเข้า – ออกของคู่แข่งแยกออกจากกัน ให้รางวัลเป็นเกียรติแก่นักกีฬาที่เล่นดีมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และแก่สถานศึกษาที่นักเรียนมีมารยาทในการเป็นผู้ดูที่ดี 3) กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้รับผิดชอบการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของสถานศึกษาและกลุ่มเจ้าหน้าที่จัดดำเนินการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของกรมพลศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาการก่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนในการแข่งขันกีฬานักเรียนระหว่าง โรงเรียนของกรมพลศึกษาไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 4) กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้รับผิดชอบการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของสถานศึกษาและกลุ่มเจ้าหน้าที่จัดดำเนินการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของกรมพลศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันปัญหาการก่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนในการแข่งขันกีฬา ระหว่างโรงเรียนของกรมพลศึกษาไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2531) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวจากข่าวหนังสือพิมพ์" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวจากหนังสือพิมพ์รายวัน 3 ฉบับคือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และมติชน รวมระยะเวลา 1 ปี

ผลการวิจัยพบว่าในระยะเวลา 1 ปี มีข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว 67 ข่าว โดยความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่พบในครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ คู่สมรสมีอายุต่ำ เหยื่อของความรุนแรงส่วนใหญ่คือสตรีและเด็ก ลักษณะสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นข่าวส่วนใหญ่ใช้สิ่งของที่หาได้ใกล้มือทำร้าย แต่ก็มีจำนวนมากที่ใช้มีดหรือปืน อันมีผลทำให้เหยื่อส่วนใหญ่เสียชีวิต ภาคกลางและกรุงเทพมหานครมีข่าวความรุนแรงในครอบครัวมากที่สุด ปัจจัยสถานการณ์เฉพาะหน้าที่นำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวที่ควรตระหนักความสำคัญ คือ อารมณ์โกรธ เรื่องชู้สาว และการดื่มสุรา ปัจจัยสถานการณ์สาเหตุในอดีตที่นำไปสู่ความรุนแรง นอกจากเรื่องชู้สาว การไม่ชอบหน้ากันอยู่แล้ว ยังมีปัจจัยที่น่าสังเกต คือ ร้อยละ 10.6 ผู้ที่ทำร้ายเคยมีประวัติทางจิตมาก่อน

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2533) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสำรวจเบื้องต้นของสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ความรุนแรงในกรุงเทพมหานคร จาก 6 หน่วยงาน คือ โรงพยาบาลศิริราช ศูนย์สุขภาพจิต 3 กรมประชาสงเคราะห์ บ้านพักผู้หญิง บ้านพักฉุกเฉิน และกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงจำนวน 128 ราย เป็นกรณีทารุณกรรมภรรยา จำนวน 100 ราย เป็นการทำรุนแรงเด็กจำนวน 24 ราย และอีก 4 รายเป็นกรณีทารุณกรรมภรรยาและบุตรร่วมกัน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ทำร้ายส่วนใหญ่เป็นชาย เหยื่อเป็นผู้หญิง ทั้งผู้ทำร้ายและเหยื่อ มีระดับการศึกษาต่ำ และมีอาชีพรับจ้างใช้แรงงานมากกว่าอาชีพอื่น ๆ ลักษณะความรุนแรง ส่วนใหญ่เป็นการชกต่อย ตะ ตบ รองลงไปคือ การใช้ไม้ของแข็งบางอย่างทุบตี โขกศีรษะ ด้วยของแข็ง ใช้ของแข็งปาหรือทุบใส่ นอกนั้นใช้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเป็นเครื่องมือทำร้าย

เอมจิต กิตติวัฒน์ (2534) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ภาคค่ำ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานคร ในจำนวน ความยาว ระดับความรุนแรง และศึกษาความสัมพันธ์ของลำดับในการเสนอข่าวความรุนแรงกับความยาวข่าวความรุนแรงประเภทข่าวความรุนแรงและระดับความรุนแรง รวมทั้งศึกษาเนื้อหาข่าวความรุนแรงในประเด็นต่าง ๆ ด้วย กลุ่มตัวอย่างคือสถานีโทรทัศน์แม่ข่ายในกรุงเทพมหานคร ช่อง 3, 5, 7, 9 และ 11 จำนวน 5 สถานี รายการข่าวภาค 19.30 – 21.00 น. และเนื้อหาข่าวที่มีความรุนแรงในรายการข่าวภาค 19.30 – 21.00 น. ของทุกสถานีในกรุงเทพมหานคร วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า สถานีช่อง 7 เสนอข่าวความรุนแรงเป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนช่อง 5 เสนอข่าวความรุนแรงเป็นความยาวมากกว่าช่องอื่นนอกจากนี้ยังพบว่าสถานีโทรทัศน์ใน กรุงเทพมหานครทุกสถานี เสนอเนื้อหาข่าวความรุนแรงในลักษณะที่เหมือนกันคือ 1) เสนอข่าวความรุนแรงอยู่ในระดับรุนแรงปานกลางมากที่สุด 2) ในการเสนอข่าวความรุนแรงนั้น มีการเสนอให้เห็นทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำมากกว่าการเสนอให้เห็นผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำ เพียงอย่างเดียว 3) การแสดงออกของความรุนแรงในข่าวนั้นเป็นการแสดงออกทางวาจาและสัญลักษณ์มากที่สุด 4) ในเรื่องผลของความรุนแรง เป็นการเสนอให้เห็นถึงความกดดันในจิตใจของผู้ถูกกระทำมากที่สุด 5) ข่าวความรุนแรงส่วนใหญ่จัดอยู่ในประเภทข่าวความขัดแย้งกันทางสังคมและการเมืองมากที่สุด ส่วนในเรื่องประเภทข่าวภาคค่ำพบว่า สถานีโทรทัศน์ส่วนมากเสนอข่าวความรุนแรงในข่าวต่างประเทศมากที่สุด ยกเว้นสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่เสนอข่าวรัฐบาลและการเมืองมากที่สุด

กมลวรรณ โลหีสิวานนท์ (2533) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์กับทัศนคติความรุนแรงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์กับทัศนคติด้านความรุนแรงรวมถึงทัศนคติด้าน ความรุนแรงของกลุ่มวัยรุ่นที่มีต่อความรุนแรงส่วนบุคคลและความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสังคมในข่าวโทรทัศน์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 488 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามและแนวทางการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าเพศและลักษณะการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับทัศนคติด้านความรุนแรงในเหตุการณ์จำลองชีวิตประจำวันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ไม่รุนแรงและมีแนวโน้มพฤติกรรมที่นิ่งเฉย หรือเดินหนีออกไปจากเหตุการณ์นั้นมากกว่าการบอกเล่าให้ผู้อื่นรับทราบในเรื่องที่เกิดขึ้น หรือด่าว่าเพื่อเป็นการตอบโต้ ใช้กำลังชกต่อย ตบตี ส่วนเพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจและลักษณะการอบรมเลี้ยงดู มีความสัมพันธ์กับทัศนคติด้านความรุนแรงในเหตุการณ์จำลองจากข่าวโทรทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีทัศนคติที่รุนแรงและมีแนวโน้มพฤติกรรมที่จะแจ้งให้ผู้อื่นทราบในเหตุการณ์นั้นมากกว่าการช่วยยุติเหตุการณ์นิ่งเฉยหรือเดินหนีออกไปจากเหตุการณ์นั้นและใช้กำลังในการเข้ายุติเหตุการณ์แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความบ่อยครั้งในการชมข่าวโทรทัศน์กับทัศนคติด้านความรุนแรง

สำหรับผลการวิจัยแบบสนทนากลุ่ม จำนวน 64 คน พบว่า ผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่ มีทัศนคติที่รุนแรงต่อข่าวความรุนแรงในเชิงโครงสร้างทางสังคมเกือบทุกข่าว โดยไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูและภูมิหลังทางครอบครัวสำหรับข่าว

ความรุนแรงส่วนบุคคล ผู้ร่วมสนทนามีทัศนคติด้านความรุนแรงที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจจะระดับสูง หรือมีภูมิหลังทางครอบครัวที่อบอุ่นใกล้ชิดกันมีทัศนคติที่รุนแรงมากกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจจะระดับต่ำหรือขาดความอบอุ่นทางครอบครัว แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ

นฤมล สิงห์ประเสริฐ (2534) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอความรุนแรงในข่าว โทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ 5 สถานีในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9 และ 11 รวมถึงศึกษานโยบายการนำเสนอข่าวและแนวทางการพิจารณาคัดเลือกนำเสนอ ความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่าในกระบวนการผลิตข่าวตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนกระทั่งการนำข่าวออกอากาศของทั้ง 5 สถานี บุคลากรข่าวทุกคนมีส่วนในการพิจารณาคัดเลือกนำเสนอความรุนแรงในข่าวทั้งสิ้นแต่ทั้งนี้ผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการพิจารณาคัดเลือกนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ ได้แก่ บรรณาธิการข่าว เนื่องจากการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในกระบวนการผลิตข่าวที่จะให้ออกอากาศหรือไม่ออกอากาศของฝ่ายข่าวทุกสถานีอยู่ที่บรรณาธิการข่าว อย่างไรก็ตามใน การตัดสินใจคัดเลือกเพื่อนำเสนอความรุนแรงในรายการข่าว โทรทัศน์ของบรรณาธิการข่าวโทรทัศน์ของบรรณาธิการข่าวนั้นมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจของบรรณาธิการ ประการแรกได้แก่สภาวะการแข่งขันนำเสนอข่าวระหว่างสถานีทั้ง 5 สถานี ประการต่อมาคือ กรอบที่กำหนดขึ้นโดยฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์เพื่อเป็นแนวทางในการคัดเลือกนำเสนอความรุนแรงในข่าวได้แก่การนำเสนอข่าวโดยยึดหลักจรรยาบรรณและการคำนึงถึงผลกระทบของความรุนแรงในข่าวที่จะเกิดแก่สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รวมถึงผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้รับสาร ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของบรรณาธิการเป็นประการที่ 3 ได้แก่ การคัดเลือกนำเสนอข่าวที่มีความรุนแรง โดยยึดตามระเบียบ กบว. และ พรบ. ที่ควบคุมการดำเนินงานของวิทยุโทรทัศน์ นอกจากนี้นโยบายสถานีโทรทัศน์ที่กำหนดให้ฝ่ายข่าวนำเสนอข่าวโดยยึดหลักความสนใจของประชาชนก็มีผลต่อการนำเสนอความรุนแรงในข่าว ปัจจัยสุดท้ายที่มีผลต่อการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ ปฏิกริยาตอบกลับของผู้ชมรายการข่าวที่มีต่อการเสนอภาพ และเนื้อหาข่าวสารที่มีความรุนแรงปรากฏในรายการข่าวโทรทัศน์

ศิริชัย โชติรัตน์ (2536) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรุนแรงในครอบครัว กรณีสามีทำร้ายร่างกายภรรยา” โดยศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความรุนแรงในครอบครัวเฉพาะกรณีสามีทำร้ายร่างกาย ศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุ และผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์ความรุนแรงดังกล่าว

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการกระทำหรือวิธีการที่สามีทำร้ายภรรยาส่วนใหญ่เป็นการใช้อวัยวะเข้าทำร้าย เช่น การต่อย เตะ ถีบ ผลัก บีบคอ และความถี่ของการกระทำ ในระดับที่เป็นครั้งคราวมากที่สุด ผลการกระทำส่วนใหญ่ คือทำให้ภรรยาเสียชีวิต และบาดเจ็บสาหัสจากการถูกทำร้าย นอกจากนี้ยังได้ส่งผลกระทบต่อบุตรมากที่สุด ในด้านจิตใจคือทำให้บุตรมีความหวาดกลัว บางรายได้รับบาดเจ็บและเป็นเหตุให้เด็กหนีออกจากบ้าน

ลักษณะของสามีที่ทำร้ายร่างกายภรรยา คือ เป็นผู้มีอายุในช่วง 46 ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับต่ำไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้น้อย ขณะที่ภรรยาที่เป็นเหยื่อส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-30 ปี มีการศึกษาระดับต่ำเช่นกัน ภรรยาส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ไม่มีรายได้เลย นอกจากนี้ สามีที่เคยทำร้ายร่างกายส่วนใหญ่มีทัศนคติทางเพศนิยม เชิงยกย่องชายว่ามีอำนาจ มีสิทธิและสถานะเหนือกว่าเพศหญิง และส่วนใหญ่มีภูมิหลังความรุนแรงในครอบครัวหรือเติบโตมาในครอบครัวที่เคยมีปัญหาคความรุนแรง และเห็นว่าการทำร้ายร่างกายเป็นเรื่องธรรมดา รวมทั้งมีประสบการณ์ด้านความรุนแรง คือเคยถูกใช้หรือเป็นผู้ใช้ความรุนแรงมาในวัยเยาว์

สถานการณ์สาเหตุเฉพาะที่นำไปสู่การทำร้ายร่างกายเกือบทั้งหมดเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์โกรธ บันดาลโทสะ หรือลืมหิวเนื่องจากมีปัญหาด้านชู้สาว เมาสุรา เล่นการพนัน และไม่ชอบพฤติกรรมของอีกฝ่ายหนึ่ง สาเหตุที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เคยทะเลาะกันแล้วในอดีต ขนาดของครอบครัวที่มีปัญหาคความรุนแรงมักจะเป็นครอบครัวที่ไม่มีบุตร หรือมีบุตรจำนวนน้อย ใช้ชีวิตกันมาในช่วง 1-3 ปี แยกครอบครัวมาอยู่กันตามลำพังสามีภรรยา โดยไม่มีญาติผู้ใหญ่อยู่ด้วย ผลการวิจัยยังพบว่ายิ่งสามีมีอายุมากเท่าใดยิ่งมีโอกาสทำร้ายร่างกายภรรยาด้วยการใช้สิ่งของหรืออายุมาใช้มากขึ้น

ศิริเพชร ศิริวัฒนา (2538) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ศึกษาเฉพาะกรณีผลกระทบทางด้านสุขภาพจิตในหญิงที่ถูกสามีทุบตีทำร้ายร่างกาย" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านสุขภาพจิตในหญิงที่ถูกสามีทุบตีทำร้ายร่างกาย เครื่องมือที่ใช้คือการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้หญิงที่มาติดต่อขอรับความช่วยเหลือจากมูลนิธิเพื่อนหญิง และมูลนิธิเด็กอ่อนในชุมชนแออัด เครื่องมือที่ใช้คือการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา อาชีพและรายได้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ เหตุการณ์เฉพาะหน้าที่นำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ ปัญหาจากรายได้ไม่เพียงพอ สามีดื่มสุรา ติดสุรา ยาเสพติด สามีติดการพนัน สามีเป็นคนมีอารมณ์โกรธ โมโหง่าย และเคยมีประวัติอาการทางจิต ผลกระทบทางด้านสุขภาพจิตของสตรีที่ถูกสามีทุบตี ทำร้ายร่างกาย ส่งผลกระทบ 4 ด้าน ที่สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานของคนไทย ได้แก่ ความย่ำคิดย่ำทำ ความวิตกกังวล ความก้าวร้าว และด้านความซึมเศร้า

หรรษา แก้วพูลปกรณ์ (2541) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ผลของการฝึกควบคุมความโกรธและทักษะทางสังคมที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักศึกษาอาชีวศึกษา" มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาผลของการฝึกควบคุมความโกรธและทักษะทางสังคมที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักศึกษาอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคอุดรดิตต์ อายุ 15 - 18 ปี จำนวน 20 คน สุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 10 คน กลุ่มควบคุม 10 คน ผู้วิจัยแบ่งการทดลองออกเป็น 3 ระยะ คือระยะเส้นฐาน 3 สัปดาห์ กลุ่มทดลองได้รับการฝึกควบคุมความโกรธและทักษะทางสังคมในระยะทดลอง 8 สัปดาห์ ๗ ละ 1 ครั้ง จำนวน 8 ครั้ง กลุ่มควบคุมได้เข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มในระยะทดลอง 8 สัปดาห์ ๗ ละ 1 ครั้ง จำนวน 8 ครั้ง การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ การตอบแบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าวในระยะก่อนการทดลองและระยะสิ้นสุดการทดลอง และการสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าวแบบช่วงเวลา ในระยะเส้นฐานระยะทดลองและระยะติดตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่า t การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F - test) และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Sheffe)

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาในกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวจากการตอบแบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว ในระยะสิ้นสุดการทดลอง น้อยกว่าในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) และนักศึกษาในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าว จากการตอบแบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าวในระยะสิ้นสุดการทดลองน้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$)

นักศึกษาในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยร้อยละของจำนวนช่วงเวลาที่เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวในระยะทดลอง และระยะติดตามผลน้อยกว่าในระยะเส้นฐาน ($p < .05$) และนักศึกษาในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยร้อยละของจำนวนช่วงเวลาที่เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวในระยะทดลองและระยะติดตามผลน้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$)

ปนิดา นิตยาพร (2543) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์เชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนที่เนื้อหารุนแรงและสภาพแวดล้อมทางสังคมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของกลุ่มวัยรุ่นชาย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนที่เนื้อหารุนแรงและสภาพแวดล้อมทางสังคมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของกลุ่มวัยรุ่นชาย กลุ่มตัวอย่างคือกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาชายอายุระหว่าง 16 – 18 ปี จำนวน 200 คน ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนที่เนื้อหารุนแรงไม่ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของกลุ่มตัวอย่างแต่อย่างใดที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

บงกช โควินท์ (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีพฤติกรรมรังแกเพื่อนโรงเรียนวัดราชสิทธิาราม สังกัดกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีพฤติกรรมรังแกเพื่อนโรงเรียนวัดราชสิทธิารามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีพฤติกรรมรังแกเพื่อน มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกปฏิบัติการนี้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมรังแกเพื่อน แบบบันทึกพฤติกรรมรังแกเพื่อน แบบสอบถามบุคลิกภาพและเทคนิควิธีต่างๆ ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากผู้รับการศึกษา ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน อัดชีวประวัติ บันทึกประจำวัน สังคมมิติแบบสอบถามแบบทดสอบ และระเบียบสนทนา วิเคราะห์ ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมรังแกเพื่อนมีสาเหตุมาจากตัวแปรด้านส่วนตัว คือ นักเรียนมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม และตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ด้านครอบครัว คือสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ เวลาและสถานที่ในการประกอบอาชีพของบิดามารดาไม่แน่นอน ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาอบรมเลี้ยงดูนักเรียน ระดับการศึกษาของบิดามารดาอยู่ในระดับต่ำ เวลาและสถานที่ในการประกอบอาชีพของบิดามารดา ไม่แน่นอนทำให้ไม่ค่อยมีเวลาอบรมเลี้ยงดูนักเรียน ระดับการศึกษาของบิดามารดาอยู่ในระดับต่ำ ด้านโรงเรียน คือ

สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนในชั้นเรียนไม่ดี และด้านสังคมคือสภาพความเป็นอยู่ของที่อยู่อาศัยแออัด เมื่อทำการศึกษารายกรณีแล้วพบว่า การศึกษารายกรณีทำให้นักเรียนมีความเข้าใจและสามารถยอมรับพฤติกรรมรังแกเพื่อนที่ไม่เหมาะสมของตนเองตามสภาพความเป็นจริง มีพฤติกรรมรังแกเพื่อนลดลง สามารถหาวิธีการสนองตอบความต้องการของตนเองโดยไม่กระทบกระเทือนสิทธิของผู้อื่น และรู้จักสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสม

วันทนีญ วาสิกะสิน และสุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2545) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ค่านิยมและทัศนคติของสังคมไทยต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค่านิยมและทัศนคติของสังคมไทยต่อการใช้ความรุนแรงในผู้หญิง กลุ่มตัวอย่างคือผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรง เครื่องมือที่ใช้คือการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของสังคมไทยไม่เห็นด้วยกับการเกิดปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็ความรุนแรงในครอบครัว ในสถานศึกษาในที่ทำงานและในที่สาธารณะ และไม่เห็นด้วยว่าปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้หญิงคนนั้น ส่วนสาเหตุของพฤติกรรมความรุนแรงต่อผู้หญิงมาจากค่านิยมในเรื่องที่ผู้ชายเป็นใหญ่และการอบรมจากครอบครัว รวมทั้งปัจจัยด้านสื่อมวลชน ที่มีผลกระทบให้เกิดพฤติกรรมที่รุนแรง และสื่อมวลชนจะต้องมีหน้าที่ช่วยกันแก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง

จากงานวิจัยที่ได้รวบรวมข้างต้นสรุปได้ว่า ปัญหาการใช้ความรุนแรงที่พบส่วนใหญ่ จะเป็นปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาความรุนแรงในนักเรียนอาชีวศึกษา นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และความรุนแรงในสื่อโทรทัศน์ แต่ยังไม่มีการศึกษาปัจจัยการใช้ความรุนแรงในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรง

แมคคอร์ดและคณะ (McCord, McCord and Howard, 1961) ซึ่งใช้เวลาประมาณ 5 ปี ศึกษาเด็กในครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมระดับต่ำ กลุ่มตัวอย่างที่ถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามลักษณะของพฤติกรรมคือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เช่นต่อสู้ แกล้งเด็กเล็ก ได้ตอบครุอย่างรุนแรง ชูกรรโชก ทำลายสิ่งของในค่ายพักแรม พฤติกรรมดังกล่าวเป็นรูปแบบของความคับข้องใจ กลุ่มที่ 2 เป็นพวกที่กล้าแสดงออก (assertive) บางครั้งจะต่อสู้ รังแกเด็กเล็กบ้าง เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว เมื่อเผชิญความคับข้องใจจะได้ตอบต่อความคับข้องใจในลักษณะที่เป็นจริง กลุ่มที่ 3 เป็นเด็กไม่ก้าวร้าว McCord, et al. ได้สังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก

พบว่าการลงโทษ การขู่เข็ญ การทอดทิ้ง ความเข้มงวดกวดขันและการใช้อำนาจควบคุมจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว

สเตราส์ เกลล์ และสเตอรัม (วีรพล ใหญ่อรุณ. 2542 ; อ้างอิงจาก Straus Gelles and Steinmetz.1980) ได้ศึกษาถึงความรุนแรงในครอบครัวจำนวน 2,143 ครอบครัว ประเภทของความรุนแรงในครอบครัวที่ศึกษาคือ การข่มเหงภรรยา (Wife abuse) การข่มเหงสามี (Husband abuse) การข่มเหงบุตร การข่มเหงระหว่างพี่น้อง (Sibling abuse) ปัจจัยที่น่ามาศึกษา คือ เชื้อชาติ ศาสนา อายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนบุตร ความเครียด อำนาจการตัดสินใจของคู่สมรส ผลการศึกษาพบว่า ในกรณีการข่มเหงภรรยาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์คือ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และจำนวนบุตร

ออเทอร์, เบรน และควิรอส (Authur, Brende and Quiroz. 2003) ได้ศึกษาเหตุการณ์และอัตราความรุนแรงทั้งร่างกายและจิตใจที่มีต่อบุคลากรทางด้านสุขภาพจิตในรัฐจอร์เจีย ซึ่งประกอบด้วย นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่อนามัยครอบครัว ผู้ให้คำปรึกษาแนะแนว จิตแพทย์ นักจิตวิทยา จำนวน 1,131 คน ซึ่งได้รับความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจจากผู้กระทำที่เป็นคนไข้มารับการรักษาในสถาบันสุขภาพจิต จำนวน 14,120 คน พบว่า ร้อยละ 61 ของบุคลากรทางด้านสุขภาพจิตได้รับการกระทำความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ และร้อยละ 29 ได้รับความหวาดกลัวระหว่างการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาอื่นๆ ที่พบว่า 6 ใน 10 ของบุคลากรเคยได้รับความรุนแรงระหว่างปฏิบัติงานในอาชีพ

สเตราส์ เกลล์ และสเตอรัม (วีรพล ใหญ่อรุณ, 2542 ; อ้างอิงจาก Straus Gelles and Steinmetz, 1980.) ได้ศึกษาถึงความรุนแรงในครอบครัวจำนวน 2,143 ครอบครัว ประเภทของความรุนแรงในครอบครัวที่ศึกษาคือ การข่มเหงภรรยา (Wife abuse) การข่มเหงสามี (Husband abuse) การข่มเหงบุตร การข่มเหงระหว่างพี่น้อง (Sibling abuse) ปัจจัยที่น่ามาศึกษา คือ เชื้อชาติ ศาสนา อายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนบุตร ความเครียด อำนาจการตัดสินใจของคู่สมรส ผลการศึกษาพบว่า ในกรณีการข่มเหงภรรยาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์คือ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และจำนวนบุตร

จากการวิจัยในต่างประเทศนั้นสรุปได้ว่า การศึกษาปัญหาความรุนแรงส่วนใหญ่จะเป็น ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ให้เกิดการใช้ความรุนแรงคือ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และจำนวนบุตร